

سرمقاله

کند؟ البته اگر بخواهیم بسیار ایده آل فکر کنیم و جواب دهیم افرادی با چنین کارهای علمی، به دنبال امتیاز ارزشیابی نیستند و صرفاً نتیجه علمی کار برایشان ارزشمند است. باید اعتراف کنیم که ما از تعداد انگشت شمار صحبت نمی‌کنیم، بلکه از هدایت و تشویق یک قشر قابل توجهی از یک جامعه علمی بحث می‌کنیم که امیدواریم همان‌طور که شاهد رشد کمی تولید نتایج علمی در جامعه ریاضی هستیم، شاهد رشد چاپ نتایج بنیادی نیز باشیم.

پیدایش گروه‌های تحقیقاتی با مدیریت عالی علمی و صرفاً جهت کار تحقیقی، یکی از عوامل مؤثر دیگر است که قطب‌های علمی موجود در کشور بهترین مکان، برای تشکیل چنین گروه‌های تحقیقاتی هستند. امید است که تعارفات، روابط غیرعلمی و سطحی‌نگری جای فضای علمی واقعی در یک گروه تحقیقاتی را نگیرد و در نهایت افراد را وادار به کار انفرادی یا کار در گروه‌های خیلی کوچک ننماید. به زبان ساده، امید که شاهد آن نباشیم که به هنگام تشکیل گروه داوطلب زیاد ولی در همراهی کار علمی، تعداد بسیار محدودی نقش داشته باشند؛ و این مهم حاصل نمی‌شود مگر با فرهنگ‌سازی کار علمی گروهی که اعضای هیأت علمی و انجمن ریاضی در آن نقش مهم دارند و بهترین زمان تجلی آن، کار گروهی بین استادان راهنما و دانشجویان تحصیلات تکمیلی است. در این بخش، اعضای هیأت علمی با مرتبه استادی در هدایت و رهبری علمی گروه می‌توانند نقش سازنده را داشته باشند و رکن اصلی چنین گروه‌هایی باید کار علمی باشد نه اشخاص!!

این گروه‌های تحقیقاتی مکان بسیار مناسب برای ظهور گرایش‌های بین رشته‌ای است که در بررسی مسائل کاربردی نقش اساسی دارند. خبرنامه انجمن با معرفی اعضای هیأت علمی کشورمان و زمینه‌های تخصصی و علایق آن‌ها به نوعی اولین قدم را در این راستا برداشته است.

در نهایت از عوامل دیگر می‌توان به غنی‌سازی آموزشی دوره‌های تحصیلات تکمیلی و ارزشیابی اساسی رساله‌های دکتری اشاره نمود که در جای خود بسیار بحث شده است.

یکی از کارهای بسیار خوبی که اخیراً در جامعه ریاضی کشورمان در راستای هدفمند کردن پژوهش‌های ریاضی، شاهد بودیم برگزاری سمیناریک روزه "چشم‌انداز آموزش و پژوهش ریاضی کشور" بود. امید است که با تداوم و شرکت فعال معاونین محترم پژوهشی دانشگاه‌های کشور در این سمینارها، جایگاه واقعی ریاضیات و تفکر ریاضی در پژوهش‌های کشور پررنگ‌تر و هم‌چنین با ارزشیابی متناسب با هویت این رشته، شاهد شکوفایی بیشتر تولیدات بنیادی کشورمان در این زمینه علمی در دنیا باشیم.

فریبا بهرامی

دانشگاه تبریز

زمانی یکی از دغدغه‌های کشور تولید مقاله در زمینه‌های علمی بود که به دلیل دسترسی دیر به منابع اصلی این کار به آرامی صورت می‌گرفت. با رشد سهولت نسبی دسترسی به منابع علمی و بعضی تمهیدات صورت گرفته، همه موافق هستیم که چاپ مقاله در اکثر زمینه‌های علمی و به نوبه خود در ریاضی با روند خوبی پیش می‌رود. سؤالی که مطرح می‌شود این است که با این روند افزایشی کمی، که در جای خود با ارزش است، آیا تا حدودی باید نسبت به بهبود کیفیت مقالات محتاط باشیم یا نه؟

سال گذشته در یکی از کنفرانس‌های خارج از کشور با موضوعی روبرو شدم که برایم تکان‌دهنده بود و امیدوارم بیانش خالی از لطف نباشد. یکی از سخنرانان مدعو از کشورهای اروپایی، به دنبال یکی از استادان جوان ایرانی می‌گشت که در حقیقت مقالات خوبی نیز در مجلات معتبر به چاپ رسانده است. متأسفانه همکار ایرانی در کنفرانس غایب بودند. بعد از صحبت‌های زیادی که با استاد مدعو داشتم در نهایت گفتند که من می‌خواستم به ایشان بگویم که الان زمان آن است که کمی بایستند و نتایج وزین و اساسی به دست آورند و این همه مقاله، با استفاده از نتایج من چاپ نکنند و وقتشان را از دست ندهند.

اجازه دهید لحظه‌ای بیاندیشیم و سؤالی را که بر ذهن جریان می‌یابد با هم مرور کنیم این که چرا با این همه توانایی و پتانسیل علمی در جامعه ریاضی، آن‌گونه که باید شاهد تولید مقالاتی تأثیرگذار و اساسی‌تر نیستیم و تعداد چنین کارهایی خیلی محدود است؟ اصولاً هدایت یک جامعه علمی به چنین سمتی به چند دلیل مهم صورت می‌گیرد که در زیر به بعضی از موارد قابل بحث اشاره می‌کنیم. اگر چه بزرگان و پیشکسوتان جامعه ریاضی ما در مورد آن‌ها در جای خود بحث نموده‌اند.

به عنوان اولین عامل به وجود شیوه‌های ارزشیابی جامع و فراگیر اشاره می‌کنیم که افراد را دعوت به صرف وقت بیشتر جهت تولید نتایج تأثیرگذار نماید. متأسفانه آیین‌نامه‌های ارزشیابی ما صرفاً با ماهیت تجاری‌سازی علوم و غیره بنا نهاده شده‌اند که در نوع خود شاید بسیار با ارزش نیز باشند. در گرایش‌های فنی و مهندسی بندهای مربوط به ثبت اختراع، طرح‌های کاربردی و غیره از بندهای مهم و مؤثر در هدایت این نوع از جوامع علمی‌اند. ولی سؤال اینجاست که آیا در مورد رشته‌های با ماهیت تحلیلی مثل ریاضی اساساً آیین‌نامه‌ها، تشویق‌کننده در راستای صرفاً تولید مقاله‌های ISI نیستند؟ به عنوان نمونه اگر یکی از همکاران با صرف چندین سال یک کتاب یا یک مقاله تأثیرگذار در سطح بین‌المللی بنویسد، آیا می‌تواند نتیجه زحمات چندین سال خود را در بندهای ارزشیابی پیدا کند یا باید صرفاً به تأثیر کارش در جامعه علمی اکتفا